

УДК 314.15:323(564.3)

Рябченко Е. В.,

старший викладач кафедри грецької філології та перекладу, Маріупольський державний університет (Україна, Маріуполь), marioupoli@ukr.net

МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА РЕСПУБЛІКИ КІПР НАПРИКІНЦІ ХХ СТ. – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Розглянуто тенденції кіпрської міграційної політики наприкінці 20 століття та на початку 21 століття. Увагу приділено становленню міграційної політики Республіки Кіпр, яка після проголошення незалежності була донором мігрантів. Економічний ріст країни наприкінці 20 століття кардинально змінив її на країну-реципієнта мігрантів. Метою даної статті – є аналіз міграційних потоків до Республіки Кіпр в контексті глобальних змін у сучасному світі. Окреслюється міграційна ситуація у Республіці, проаналізовано зовнішні фактори, які сприяли притоку іноземців до Кіпру та з'ясовано основні проблеми, що до становища мігрантів. Увагу приділено мігрантам з України, її працевлаштуванню на острові, а також мігрантам з сусідніх країн та з країн пострадянського простору. Зроблено висновки, що залучення іноземців до культурного, політичного і соціального життя Республіки Кіпр вплинуло на громадську думку та спосіб життя. Оскільки участь іноземців стала невід'ємною частиною кіпрського суспільства, це вимагало чіткого опрацювання законодавчої бази, в умовах своріттезації Республіки Кіпр.

Ключові слова: мігранти, міграційна політика, інтеграція мігрантів, толерантність.

Для більшості сучасних країн питання міграційної політики є дуже важливими і впливовими для подальшого політичного і економічного розвитку. Наша українська держава на міжнародному ринку виступає як експортер робочої сили. Міграційні потоки з України здебільше спрямовані до Польщі, Португалії, Чехії, Італії, Греції, Кіпру та інші розвинені країни Західної Європи. Але Республіка Кіпр виявляє значний інтерес до розвитку відносин з Україною, особливо в торговельно-економічній галузі. Найбільш активно розвивається двостороннє співробітництво у галузях туризму, транспорту, будівництва, банківсько-фінансової справи, сільськогосподарської кооперації, а також готельному бізнесі та сфері послуг.

Що стосується значення українсько-кіпрських відносин, то це багатогранний комплекс політико-дипломатичних, гуманітарних, культурно-спортивних, туристичних зв'язків тощо. Все це дозволяє говорити про певний історичний досвід українсько-кіпрських відносин та визначати їх пріоритети на майбутнє.

Актуальність теми даної статті зумовлюється тим, що частина населення України осмислено обирає інші країни у пошуках роботи та самореалізації. Міграційні процеси викликаються різними причинами, але головну роль відіграють саме економічні фактори. Сума грошових переказів трудових мігрантів в Україну у порівнюється з обсягом прямих іноземних інвестицій в економіку. У 2013 році НБУ зафіксував рекордну суму переказів – близько 8,5 млрд дол. Але вже у 2014–му – на 2 млрд. дол. менше, а в 2015–му – ще на 1 млрд. менше [1]. Водночас значна частина переказів надійшла з Кіпру, її приплив зріс на 36,8% (331,1 млн. дол.) [2]. Як бачимо Республіка Кіпр є привабливою країною для наших співвітчизників. Кіпр належить до тих країн, які надають українцям легальний статус перебування і працевлаштування, чим і приваблюють мігрантів.

Метою даної статті – є аналіз міграційної політики Республіки Кіпр в контексті глобальних змін у сучасному світі.

Аналіз останніх досліджень показує, що питання міграційної політики та міграційного законодавства стали активно розглядатися у другій половині ХХ ст. Для освітлення тенденцій міграційних процесів залучено праці українського вченого Юрія Римаренка та кіпрських дослідників Нікоса Тріміклініотіса, Корини Деметриу, а також звіти Кіпрської статистичної служби. В цілому треба відзначити, що у вітчизняній науковій літературі дослідження передумов міграції українців до Республіки Кіпр та міграційної політики Кіпру ще не є достатньо освітлені.

Історично Кіпр був країною, яка експортувала робочих до Великої Британії, Австралії, Південної Африки (мається на увазі період коли Кіпр був колонією Великої Британії з 1878 року по 1955, та пізніше після отримання незалежності у 1960 році до кінця сімдесятих років двадцятого сторіччя, коли економіка Кіпру почала стрімко розвиватися), але на початку восьмидесятих років ситуація змінилася кардинально і Кіпр став реципієнтом робочої сили з різних країн.

Міграційна політика Республіки Кіпр сформувалася у дев'яностих роках двадцятого сторіччя, коли трудовим мігрантам було надано більше можливостей щодо працевлаштування на острові. У 2004 році, на момент вступу Республіки Кіпр до Європейського Союзу, кількість резидентів не-кіпріотів сягала 80 000, це майже 10% всього населення Кіпру (вільної південної частини острова). Більшість мігрантів зайнято у домашньому господарстві, у сфері обслуговування (туризм, торгівля), легкій промисловості, сільському господарстві та будівництві. Також, слід відзначити, що за даними Кіпрської статистичної служби кількість нелегальних мігрантів коливається від 10 000 до 30 000 чоловік. До них відносяться вихідці зі Східної Європи (болгари, румуни, представники країн у минулому Югославії, росіяни, українці, молдавани, а також грузини), з південно-східної Азії (головним чином жінки в Філіппін, Шрі-Ланки, Індії, Пакистану), а також з Китаю, арабських країн (Сирія, Ліван, Іран та ін.) [3].

Причиною такого притоку іноземної робочої сили до Кіпру став швидкий розвиток економіки Республіки Кіпр наприкінці сімдесятих та у середині восьмидесятих років двадцятого сторіччя, що привів до збільшення робочих місць, які неможливо було задовольнити на національному рівні. Урядова політика щодо працевлаштування іноземних мігрантів була достатньо жорсткою: іноземець мав можливість працевлаштуватися лише у випадку, якщо на робоче місце не претендував громадянин Кіпру. Дозвіл на працевлаштування надавався лише таким іноземним громадянам, які мали такі знання та навички, яких не мали громадяни Кіпру. Навіть, якщо це стосувалась робітничих професій, бо після інтервенції турків на територію Республіки Кіпр у липні 1974, понад 200 000 греків-кіпріотів стали біженцями, залишивши свої домівки на окупованій території північного Кіпру, та вимушені були працевлаштуватися на дешевому ринку праці на території південного Кіпру.

На початку дев'яностих років двадцятого сторіччя економічний розвиток острова дещо уповільнився, підвищився рівень інфляції, а рівень заробітної плати знизився. Побоювання щодо подальшого збіль-

шення рівня інфляції та її наслідків, а також майже стовідсоткове працевлаштування місцевого населення, привели до «імпорту» робочої сили до Кіпру. Також, тим часом відбулась і зміна керівництва країною. Тоді з адміністративних причин усі мігранти розподілялись на дві категорії. До першої категорії долучалися мігранти, які були зайняті у сфері економічної діяльності та яким надавався дозвіл на роботу від Міністерства праці Республіки Кіпр, до другої належали мігранти, яким не був потрібен спеціальний дозвіл, а за їх перебування в країні відповідало Міністерство внутрішніх справ. Період перебування з метою працевлаштування на Кіпрі був на початку визначено на 2 або 4 роки. Так наприклад, музикант, що працював у готелі, мав право працювати у країні 2 роки, потім повернутися до дому, а після трьохмісячного перебування на батьківщині, міг знову повернутися та працювати на Кіпрі. А сезонні робочі мали право працювати не більш трьох місяців, за спеціальним дозволом Міністерства праці. Приїзд та перебування мігрантів до Республіки Кіпр регулюється законом «Про іноземців та міграцію», який змінювався декілька разів [4].

Тут також слід охарактеризувати зовнішні фактори, які сприяли притоку іноземців до Кіпру на початку дев'яностих двадцятого сторіччя:

– Політичний розвиток країн, які входили до складу Радянського Союзу, мав дуже слабку економіку та низький рівень життя – це сприяло надходженню мігрантів з цих нових країн до Кіпру, крім того, велика кількість понтійських греків з Кавказу, які отримали грецьке громадянство, або картку іноземця, грецького походження, отримали можливість мігрувати до Кіпру, як до країни, що є грецьким осередком, з практично відсутнім формальним підходом щодо компатріотів. А також війна у Перській затоці, кризи країн Перської затоки, неспокійна ситуація у відносинах Ізраїля та Палестини, – все це сприяло відтоку біженців та інших іммігрантів з вищевказаних країн до Кіпру.

– В період 1965–1975 років багато кіпріотів, переважно чоловіків, навчалися в університетах Східної Європи, в СРСР, Румунії, Чехословачії, де більшість з них одружувалась та поверталася до дому з одруженими з іноземцями. Ці іноземці, більшість з них жінки, дуже швидко інтегрували до кіпрської спільноти.

– У восьмидесятих роках двадцятого сторіччя багато арабів (з Лівану, Палестини та інших країн) прибули до Кіпру внаслідок трагічних подій у Бейруті. То, звісно, не були робочі мігранти, більшість з них були заможні або бізнесмени. Вони швидко адаптувалися у гнучкому економіко–фінансовому середовищі Кіпру з його офшорними можливостями. Деякі з цих мігрантів залишилися на острові, інші повернулися до своїх країн після закінчення військових дій.

– У дев'яностих роках двадцятого сторіччя представники бізнес середовища, а також представники робочих професій східноєвропейських країн (країни, що утворилися після колапсу СРСР, – більшість росіяни, країни, що утворилися після розпаду Югославії, Болгарії, Румунії) прибули до Кіпру завдяки спільній православній вірі. Деякі з них високоосвічені люди отримали посади у офшорному секторі, та оселилися на Кіпру з тимчасовим правом на перебування до тих пір доки працює компанія–роботодавець.

– До вступу до ЄС Кіпр був єдиною країною, яка дозволяла громадянам Росії безвізовий в'їзд. Це дозволило тисячам росіян мігрувати до Кіпру та заснувати офшорний бізнес, відкривати російські школи, російські церкви. Тільки після вступу до ЄС в'їзд та перебування росіян дещо ускладнилось, але у порівнянні з іншими країнами, так і залишилось більш ліберальним. Крім того, росіяни, що прибули до Кіпру у дев'яностих, оформили право на тимчасове перебування на острові і тепер його лише переформлюють [5].

Загалом, як і до 1990 року політику працевлаштування іноземців на Кіпрі можна характеризувати як достатньо толерантну та гнучку. Однак, перебування іноземних мігрантів сприймається як тимчасове явище, тому що вони не були інтегровані у суспільне та політичне життя країни. Таким чином, можна відокремити три основні проблеми, що до становища мігранта:

1. відсутність цілісної довготерміновою програми щодо до довготривалого перебування іноземців, яка б базувалася на всебічному аналізі тогочасного становища мігранта та його перспектив у кіпрському суспільстві;

2. відсутність законодавчої бази та механізму контролю, щодо виконання та дотримання вимог щодо організації та умов праці, та як результат цього – відокремлення мігрантів як на ринку праці так і загалом у суспільному житті Республіки Кіпр;

3. відсутність бажання політичних сил, щодо інтеграції мігрантів до кіпрського суспільства на умовах рівноправ'я за принципом збереження їх індивідуальності, культури та суспільної рівності.

Отже, як було зазначено вище у дев'яностих роках дозволи на роботу мігрантам, теоретично, видавалися на таких самих умовах як і громадянам Республіки Кіпр, як це було передбачено положеннями діючого трудового законодавства, та законодавства щодо соціального захисту населення. Цей принцип було затверджено у договорі за участю трьох сторін: урядом, організацією роботодавців та профспілок у 2001 році.

В реальному житті, згідно з підсумками роботи першого Форуму працівників–іноземців, який відбувся 8 жовтня 2003 року, принципів рівноправ'я у суспільстві не дотримано. Найголовніші підсумки форуму можна відокремити так:

– порушення прав іноземних робітників стало правилом, а не випадковим явищем, отже ця проблема є досить хвилюючою, особливо у тих сферах праці, де зовсім відсутні профспілки;

– актуальним є питання медично–лікувального забезпечення мігрантів, а також питання соціального захисту в країнах походження мігрантів;

– правила прийому на роботу, умови праці а також деякі діючі положення скорочують доходи іноземних робочих, так, наприклад, зарплатня майже 10 000 хатніх робітниць характеризується як занадто низька, таким чином порушується діюче трудове законодавство, а також права людини;

– наявною є повна відсутність механізмів контролю щодо виконання норм та вимог колективних договорів та трудового законодавства.

Тут необхідно підкреслити, що організація роботодавців Кіпру підтримує незалежну політику щодо працевлаштування іноземців, тому що це скорочує їх витрати на робочу силу, отже, «імпорт іноземної

робочої сили» є вигідним. Також, оскільки урядова політика щодо працевлаштування мігрантів є дуже гнучкою та тимчасовою, сторона роботодавців має можливість порушувати принцип рівної експлуатації робочої сили.

Що стосується діяльності профспілок Кіпру, тут слід зазначити, що в період дев'яностих років двадцятого сторіччя вона мала характер «оборонної» щодо іноземних мігрантів, та навіть мала характер ксенофобії. Так наприклад, Демократична федерація робочих Кіпру, яка заснована у 1962 році, підтримували таку позицію, що ріст безробіття на Кіпрі було зумовлено прибуттям іноземних мігрантів. Однак, надалі цю думку було змінено на більш позитивну, з урахуванням принципів рівноправ'я та інтеграції іноземців до ринку праці та до суспільного життя, але ж при умові, якщо їх чисельність буде обмежена.

Майже відсутність професійних об'єднань іноземних робочих зумовлена такими причинами:

- відсутність традиції діяльності профспілок у деяких сферах економіки, як наприклад у сільському господарстві;
- протистояння зі сторони роботодавців;
- політична бездіяльність щодо виконання вимог у сфері зайнятості іноземних робочих, які були висвітлені у договорі на форумі у 2001 року;
- труднощі щодо реєстрації сезонних робочих в фахові об'єднання.

Однак, характерним в останні роки стала зміна загальносуспільної думки про те, що не має нелегальних робітників, але є нелегальні роботодавці. Більш того, кіпрське суспільство нарешті усвідомило, що якість праці іноземців краще, тому й вибір робочих місць для них є більшим [6].

Українські мігранти почали відвідувати Кіпр з моменту встановлення дипломатичних зв'язків у лютому 1996 року, та стали невід'ємною частиною кіпрського суспільства. У часи економічного занепаду України у перших роках її незалежності багато українців було вимушено шукати кращої долі за кордоном. На той час Республіка Кіпр не мала візового режиму для перетинання кордону. Достатньо було мати запрошення, або готельний ваучер, як законну підставу для перетинання кордону. Тут слід зазначити наскільки історично доброзичливими були відносини між нашими країнами. За часів Радянського Союзу багато кіпріотів, як комуністів, так і позапартійних навчалися у вищих навчальних закладах СРСР, де отримали вищу технічну, медичну, економічну освіту.

Україна також успадкувала деякі спільні договори, які було укладено між СРСР та Республікою Кіпр. Отже дружні відносини між громадянами обох країн, як людський фактор, сприяли вибору українських мігрантів на початку та середини дев'яностих років на користь Республіки Кіпр. Отже, позитивне ставлення кіпріотів до українців, легкість перетинання кордону, можливість швидкого, хоча й не легітимного працевлаштування із зарплатнею значно вищою ніж в Україні, стали основними факторами, що вплинули на вибір українських мігрантів на користь Республіки Кіпр. На прес-конференції, присвяченій 50 річчю Незалежності Республіки Кіпр, Почесний Генеральний консул К. В. Балабанов привів приклад: на 10 жінок,

що відбувають працювати на Кіпр з України припадає 1 чоловік, 35% жінок працюють у сільськогосподарській галузі, 52% – працюватимуть у барах та кабаре, 6% – хатніх робітниць, 7% – поварів [7].

Залучення іноземців до культурного, політичного і соціального життя досить замкненою до недавнього часу спільноти Кіпру рішуче вплинуло на громадську думку та спосіб життя. Наявність та участь іноземців стала невід'ємною частиною кіпрського суспільства. Тому, є гостра необхідність у створенні діалогу та чіткого опрацювання законодавчої бази, щодо працевлаштування та умов перебування на острові іноземців.

Список використаних джерел

1. Олександр Радчук. У пастьці економічної безвиході: нові ризики трудової міграції для України // Слово и Дело [Електронний ресурс] / Радчук О. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2016/06/15/kolonka/aleksandr-radchuk/ekonomika/u-pastczy-ekonomichnoyi-bezvyxodi-novi-ryzky-trudovoyi-mihracziyi-dlya-ukrayiny>
2. Більше 7 млрд. доларів трудові мігранти перевели до України // Новини європейської України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nowyny.eu/news/bilshe_7_mldr../2012-04-03-2875
3. Official site of the Statistical Service of the Republic of Cyprus [Electronic resource]. – Mode of Access: http://cyprushttp://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/index_en/index_en/.
4. Ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμος (ΚΕΦ.105) [Electronic resource]. – Mode of Access: <http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/105.html>
5. Nicos Trimikliniotis and Corina Demetriou. Active Civic Participation of Immigrants in Cyprus [Electronic resource] / Trimikliniotis N. and Demetriou C. – Mode of Access: <http://www.politis-europe.uni-oldenburg.de/download/Cyprus.pdf>
6. Nicos Trimikliniotis and Corina Demetriou. Tolerance and Cultural Diversity Discourses in Cyprus [Electronic resource] / Trimikliniotis N. and Demetriou C. – Mode of Access: <http://symfilios.org/wp-content/uploads/2013/03/Tolerance-and-Cultural-Diversity.pdf>
7. Константин Балабанов: Сотрудничество Украины с Республикой Кипр – пример того, как надо развивать отношения с иностранными государствами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pr.ua/news.php?new=9522>.

References

1. Oleksandr Radchuk. U pastci ekonomichnoi' bezvyxodi: novi ryzkyi trudovoi' migracii' dlja Ukrainy // Slovo i Delo [Elektronnyj resurs] / Radchuk O. – Rezhym dostupu: <https://www.slovoidilo.ua/2016/06/15/kolonka/aleksandr-radchuk/ekonomika/u-pastczy-ekonomichnoyi-bezvyxodi-novi-ryzkyi-trudovoyi-mihracziyi-dlya-ukrayiny>
2. Bilshe 7 miliardiv dolariv trudovi migranti pereveli do Ukraini // Novini Evropejskoi Ukraini [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://nowyny.eu/news/bilshe_7_mldr../2012-04-03-2875
3. Official site of the Statistical Service of the Republic of Cyprus [Electronic resource]. – Mode of Access: http://cyprushttp://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/index_en/index_en/.
4. Ο peri Allodapon kai Metanasteysis Nomos. (KEF.105) [Electronic resource]. – Mode of Access: <http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/105.html>
5. Nicos Trimikliniotis and Corina Demetriou. Active Civic Participation of Immigrants in Cyprus [Electronic resource] / Trimikliniotis N. and Demetriou C. – Mode of Access: <http://www.politis-europe.uni-oldenburg.de/download/Cyprus.pdf>
6. Nicos Trimikliniotis and Corina Demetriou. Tolerance and Cultural Diversity Discourses in Cyprus [Electronic resource] / Trimikliniotis N. and Demetriou C. – Mode of Access: <http://symfilios.org/wp-content/uploads/2013/03/Tolerance-and-Cultural-Diversity.pdf>
7. Konstantin Balabanov: Sotrudnichestvo Ukraini s Respublikoy Kipr – primer togo kak nado razvivat otnoshenia s inostrannimi gosudarstvami [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://pr.ua/news.php?new=9522>.

Riabchenko E. V., senior lecturer of the Chair of Greek Philology and Translation of Mariupol State University (Ukraine, Mariupol), marioupoli@ukr.net

Migration policy of the Republic of Cyprus at the end of the 20th century – in the beginning of the 21st century

Present paper examines the trends of the Cyprus migration policy at the end of the 20th century and at the beginning of the 21st century. Attention was paid to the development of the migration policy of the Republic of Cyprus, which after the declaration of independence, was a donor of migrants. The economic growth of the country at the end of the 20th century dramatically changed it to the recipient country of migrants. The purpose of this paper is to analyze migration flows to the Republic of Cyprus in the context of global change in the modern world. It outlines the migration situation in the Republic, analyzes the external factors that contributed to the arrival of foreigners to Cyprus and clarifies the main problems facing the situation of migrants in Cyprus. Also, attention is paid to migrants from Ukraine, their employment on the island, as well as of the migrants from neighboring countries and from post-Soviet countries. It is concluded that the integration of foreigners to the cultural, political and social life of the Republic of Cyprus has influenced public opinion and life style. As the participation of foreigners became an integral part of the Cypriot society, this required a clear elaboration of the legislative framework in the context of the European integration of the Republic of Cyprus.

Keywords: migrants, migration policy, migrants' integration, tolerance.

* * *

УДК 327.81(470):341.218.2(479.224)«20»

Теленко О. М.,

кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби, Львівський національний університет ім. Івана Франка (Україна, Львів), oliatelenko@gmail.com

РОСІЯ ЯК ДЕРЖАВА – ПАТРОН РЕСПУБЛІКИ АБХАЗІЯ

Досліджено роль і значення Росії у розвитку Абхазії. З'ясовано, що хоча Республіка Абхазія як незвідома держава існує з початку 90-х рр. XX ст., зусилля Росії з її підтримки пожевавилися після російсько-грузинської війни 2008 р. Визначено причини російської допомоги Абхазії: геополітичне розташування цієї незвіданої держави, доступ до трубопроводів, що транспортують вуглеводневі ресурси, перехождження вступу Грузії в НАТО, розширення сфери впливу на пострадянському просторі, протидія визнанню Косово Заходом. Показано, що Російська Федерація активно підтримує Абхазію у сфері безпеки, має там свої військові бази. Підкреслено, що РФ є головним спонсором бюджету і торговельним партнером Абхазії, а російська культура і мас-медіа активно впливають на свідомість її громадян. З'ясовано, що поповненню лав прихильників Росії в регіоні сприяє видання громадянам РА російських паспортів. Зазначено, що хоча більшість жителів Абхазії позитивно ставляться до російської підтримки, однак надають перевагу незвіданому статусу своєї держави.

Ключові слова: Абхазія, міжнародне визнання, російська підтримка, російсько-грузинська війна, Сухумі, Південний Кавказ.

Незвідома Республіка Абхазія існує вже понад двадцять років. Відповідно до принципів міжнародного права, РА є складовою частиною Грузії, однак остання не контролює цю територію. За умов обмеженої міжнародної підтримки Абхазії нелегко, але вона все ж надає перевагу незвіданому статусу на міжнародній арені замість перебування під контролем грузинського уряду. Вагому допомогу Абхазії надає Росія, яка є її державою-патроном. Політична, військова, економічна, фінансова, технічна та інші види допомоги з боку Російської Федерації дають Абхазії можливість вижити за складних умов. Своєю чергою, Росія отримує суттєві геостратегічні вигоди від зміцнення зв'язку з цією державою. Кавказький регіон російська влада розглядає як такий, що сприяє забезпеченню її національної безпеки. Перебування Абхазії в орбіті РФ сприяє зміцненню її південного кордону і розбалансовує внутрішньополітичну ситуацію в Грузії. Розширення

геополітичного простору Росії неоднозначно сприймається багатьма країнами світу не лише через поширення її впливу на Абхазію, а й в світлі загострення ситуації на Сході України, зміцнення її позицій в Південній Осетії, вплив у Придністров'ї. Актуальність теми публікації зумовлена необхідністю поглибленого вивчення політики Росії на пострадянському просторі та тих загроз, які тягне за собою поширення її впливу на території, що належать визнаним державам світу.

Втручання Росії у розвиток незвіданих держав на теренах колишнього СРСР, діяльність цієї держави на міжнародній арені протягом останніх років, насторожують світове співтовариство і привертають увагу науковців. Дослідження моделі поведінки РФ дає можливість передбачити її дії і попередити негативні тенденції, викликані ними. Політику Росії щодо Абхазії досліджували А. Аванесян [1], П. Андрусечко [2], М. Бадер [12], А. В. М. Геррітс [12], І. Кірова [13], Дж. Комаї [10], А. Кохен [9], Г. Соловій [5], Т. Фреар [11], А. Цховребова [6]. Водночас в українській політичній науці тема залишається малодослідженою. Ця проблематика потребує комплексного вивчення з акцентом на тих сферах життєдіяльності регіонів, в яких політика Російської Федерації відіграє найпомітнішу роль.

Мета дослідження полягає у дослідженні ролі Росії як держави – патрона Республіки Абхазія, виявленні інтересів Російської Федерації у цій незвіданій державі та визначенні засобів впливу на Абхазію з боку РФ.

Більшість незвіданих держав світу значною мірою залежать від своїх держав-патронів. На пострадянському просторі ключові позиції в цьому сенсі займає Російська Федерація. Заступництво нових політичних утворень вона вважає одним з елементів свого утвердження на міжнародній арені та трансформації сучасної системи міжнародних відносин через ослаблення тих держав, на території яких виникли ці утворення. Однією з маріонеткових утворень Росії є Республіка Абхазія. За час її існування відносини між обома державами суттєво еволюціонували, а рівень міжнародної ізоляції Абхазії неодноразово змінювався.

Незалежність Абхазії була проголошена її Верховною Радою в 1994 р., після грузино-абхазького конфлікту 1992–1993 р. Це був конфлікт, під час якого Грузія намагалась зберегти свою цілісність, а Абхазія – домогтися розширення прав автономії, а потім – і незалежності. Російська сторона у 90-х роках XX ст. формально намагалась зберегти нейтральний статус, хоча її збройні формування, які залишилися ще з радянських часів, були звинувачені Тбілісі у веденні розвідувальних операцій [5, с. 102]. Ще в 90-ті роки влада Абхазії просила РФ прийняти її до свого складу як «асоційовану державу», однак тоді РФ не була готова вчинити цей крок [11, с. 6].

Підтримка Абхазії Росією зростає внаслідок грузино-абхазької війни 2008 р., яка розпочалась зі збройного протистояння грузинської влади і сепаратистів Південної Осетії. Після обстрілу грузинських сил 8 серпня 2008 р., в Тбілісі анонсували про відновлення конституційного ладу в самопроголошеній республіці Південній Осетії. Росія, не бажаючи миритися з цим, втрутилася в конфлікт. Під час прямого сухопутного вторгнення російської армії в країну танкові бригади росіян вийшли за межі Південної Осетії і вступили в Кодорську ущелину. Таким